DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2008. június 3. [1]

I – Bevezetés

1. A munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i 80/987/EGK tanácsi irányelv a nemzeti bíróságokon továbbra is értelmezési problémákat vet fel. [2]

2. Az Everson és Barrass ügyben [3] ismertetett főtanácsnoki indítványomban alkalmam nyílt ezen előírással kapcsolatban állást foglalni, most azonban ismételten meg kell vizsgálnom a 80/987 irányelv hatályát a tevékenységét különböző tagállamokban folytató vállalkozás fizetésképtelensége esetén, valamint azokat a kritériumokat, amelyek egy adott nemzeti hatóság illetékességét igazolják, továbbá az irányelv néhány rendelkezésének közvetlen hatályát. Az irányelv 2002-ben történt módosítása [4] szükségessé teszi a Bíróság válaszát az előterjesztett kérdésekre, annak ellenére, hogy e kérdések nem teljesen újak.

II – A tényállás és az alapeljárás

3. Anders Holmqvist a Jörgen Nilsson Akeri och Spedition AB társaság gépjárművezetőjeként Olaszországban vett fel árukat abból a célból, hogy azokat Svédországba fuvarozza, ahol a társaság a tevékenységét szokásosan folytatta. A. Holmqvist felelőssége mind Svédországban, mind Olaszországban egyaránt kiterjedt a ki- és berakodás felügyeletére is. Munkaszerződésből eredő kötelezettsége folytán A. Holmqvist Ausztrián és Németországon haladt át.

4. A társaság egyetlen telephelye a svéd Tjörnarp városában található, Svédországon kívül sem fióktelepe, sem másfajta kereskedelmi képviselete nincs.

1 – Eredeti nyelv: spanyol.

2 – A munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i 80/987/EGK tanácsi irányelv (HL L 283., 23. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 217. o.).

3 – Ebben a C-198/98. sz., az 1999. december 16-án hozott ítélettel lezárt ügyben (EBHT 1999., I-8903. o.), 1999. szeptember 9-én ismertettem indítványomat.

4 – A munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 80/987/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló, 2002. szeptember 23-i 2002/74/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 270., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 261. o.).

5. 2006. április 10-én a Lunds tingsrätt (lundi körzeti bíróság) megállapította a társaság fizetésképtelenségét. 2006. június 27-én a felszámoló munkabér-garanciát nyújtott A. Holmqvistnak a 80/987 irányelvet a nemzeti jogba átültető 1992. évi Lönegarantilag (a munkabér-garanciáról szóló svéd törvény) alapján.

6. Mivel a Tillsynsmyndigheten i konkurser (felszámolásfelügyeleti hatóság, a továbbiakban: garanciaintézet) a felszámoló határozatával nem értett egyet, bíróságtól kérte annak megállapítását, hogy A. Holmqvist nem jogosult a svéd munkabér-garanciára, mivel munkáját Svédországon kívüli tagállamokban végezte, és ezért jogait e tagállamokban kell érvényesítenie.

III – Jogi háttér

7. A 80/987 irányelv célja, hogy minimális szintű védelmet biztosítson a munkavállalóknak munkáltatójuk fizetésképtelensége esetén, és „[e] célból kötelezi a tagállamokat egy olyan intézet létrehozására, amely szavatolja az érintett munkavállalók fennálló követeléseinek teljesítését”. [5] E célból a „fizetésképtelen munkáltató” fogalmának önálló meghatározását [6] tartalmazza, valamint különböző konkrét intézkedéseket [7].

8. A kilencvenes években a Bíróság két, a határokon átnyúló vonatkozású felszámolási eljárásokban mutatkozó nehézségek megoldására irányuló előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletet. A Mosbaek-ügy [8] és az Everson-ügy [9] több szempontot kínált a fennálló követelések teljesítésért felelős garanciaintézet meghatározására arra az esetre, ha a fizetésképtelenné vált munkáltató a tevékenységét egynél több tagállamban folytatta.

9. A Bizottság 2001-ben útjára indította a 80/987 irányelv reformját [10] a Mosbaek-ügyben és az Everson-ügyben [11] kialakított

5 – A 2002/74 irányelv megfogalmazását használom, amelynek (2) preambulumbekezdéséből kiderül, hogy itt *pozitív kötelezettségről* van szó.

6 – Az irányelv 2. cikke.

7 – Az irányelv 3. és 4. cikke.

8 – A C-117/96. sz. Mosbaek-ügyben 1997. szeptember 17-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-5017. o.).

9 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Everson-ügyben hozott ítélet.

10 – A munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 80/987 tanácsi irányelv módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozó, 2001. január 15-i javaslat, COM(2000) 832 végleges.

11 – A Bizottság javaslatát „a munkavállalók jogbiztonságának szavatolásával és jogaiknak a Bíróság által megállapítottakkal összhangban való megszilárdításával” indokolja. Majd az Everson-ügyben és a Mosbaek-ügyben hozott ítéletekre hivatkozik (a 10. lábjegyzetben hivatkozott irányelvjavaslat 9. oldala).

ítélkezési gyakorlat átültetése érdekében, és ennek során elismerte, hogy „egy olyan kifejezett rendelkezés hiánya […], amely lehetővé tenné annak megállapítását, hogy a több tagállamban telephellyel rendelkező, fizetésképtelenné vált vállalkozások munkavállalói követeléseinek kifizetéséért melyik garanciaintézet felelős, […] jogbizonytalansághoz […] vezetett” [nem hivatalos fordítás]. [12] E javaslat alapján fogadták el a 2002/74 irányelvet, amely egy új 8a. cikket iktatott a 80/987 irányelvbe, amelynek (1) bekezdését kell a Bíróságnak a jelen előzetes döntéshozatali eljárásban értelmeznie.

„*8a. cikk*

(1) Amennyiben egy, legalább két tagállam területén tevékenykedő vállalkozás a 2. cikk (1) bekezdése szerint fizetésképtelenné válik, akkor a munkavállalók fennálló követeléseinek teljesítéséért annak a tagállamnak az intézete felelős, amelynek területén az érintett munkavállalók rendszerint dolgoztak vagy dolgoznak.

(2) A munkavállalók jogainak mértékét az illetékes garanciaintézetre vonatkozó jog határozza meg.

(3) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az (1) bekezdésben említett esetekben a 2. cikk (1) bekezdésében említett fizetésképtelenségi eljárással összefüggésben hozott döntéseket – amely eljárás megindítását egy másik tagállamban kérelmezték – figyelembe vegyék a munkáltatónak az ezen irányelv szerinti fizetésképtelenségének megállapításakor.”

10. Svédországban a 2002/74 irányelvet a Lönegarantilag (a munkabér-garanciáról szóló törvény) ültette át a belső jogba, amelynek értelmében az állam azon munkavállaló követeléseinek teljesítésére vállal kezességet, akinek a munkáltatója ellen „a munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i 80/987/EGK tanácsi irányelv 2. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, fizetésképtelenség miatti felszámolási eljárás van folyamatban” (az 1. cikk (3) bekezdése).

11. A munkabér-garanciáról szóló svéd törvény 2a. cikke kifejezetten a 2002/74 irányelv 8a. cikkének a határokon átnyúló tényállásokra vonatkozó megoldását ülteti át, a következő megfogalmazásban:

„Az 1. cikk 3. pontjában írt esetben garancia csak akkor nyújtható, ha a munkavállaló

12 – A 10. lábjegyzetben hivatkozott irányelvjavaslat 8. oldala.

munkáját a munkáltató részére szokásosan Svédországban végzi vagy végezte.

Ha a munkáltató fizetésképtelenségét Svédországban állapítják meg, ám a munkavállaló munkáját a munkáltató részére főként az Európai Unió vagy az Európai Gazdasági Térség tagállamában végzi vagy végezte, a garancia alapján kifizetés nem teljesíthető."

IV – Az alapeljárás

12. 2007. június 28-i határozatával a Lunds tingsrätt a garanciaintézet által Anders Holmqvist ellen indított eljárásban az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„1) A legutóbb a 2002/74/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i 80/987/EGK tanácsi irányelv 8a. cikke azt mondja-e ki, hogy valamely vállalkozás csak akkor tekinthető valamely tagállamban tevékenységet folytató vállalkozásnak, ha ott fiókteleppel vagy állandó telephellyel rendelkezik?

2) Ha az első kérdésre nemleges válasz adandó, milyen feltételeknek kell teljesülniük ahhoz, hogy valamely társaságot a tevékenységét több tagállamban folytató társaságnak lehessen tekinteni?

3) Ha a vállalkozás a tevékenységét több tagállamban folytató társaságnak tekintendő, és ha részére munkavállalója több tagállamban végez munkát, mely szempontok alapján határozható meg a munkavégzés szokásos helye?

4) A legutóbb a 2002/74/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i 80/987/EGK tanácsi irányelv 8a. cikke közvetlen hatállyal rendelkezik-e?"

13. A Bíróság alapokmányának 20. cikkében meghatározott határidőn belül az alapeljárás felperese és alperese, az Egyesült Királyság Kormánya, az olasz, a holland, a görög és a svéd

kormány, valamint a Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételeket.

14. A 2008. április 16-i tárgyaláson A. Holmqvist képviselője, valamint az olasz és a görög kormány, továbbá az Európai Bizottság képviselői foglaltak szóban állást.

V – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésről

15. Az első kérdéssel a nemzeti bíróság a 80/987 irányelv 8a. cikkének hatályával kapcsolatos kételyeit juttatja kifejezésre. Ez a közösségi jogi rendelkezés egy illetékességi szabályt tartalmaz annak az államnak a meghatározására, amely akkor felel a bérgaranciáért, ha a vállalkozás „legalább két tagállam területén tevékenyked[ik]”.

16. Röviden tehát a Lunds tingsrätt azt szeretné tudni, hogy a 8a. cikk értelmében mikor beszélhetünk határokon átnyúló tevékenységről, a második kérdéssel pedig az erre vonatkozó értelmezési szabályokra kérdezett rá.

17. Ez az előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdés egymással szorosan összefügg, mivel a második elengedhetetlen az első megválaszolásához, ezért célszerűnek tűnik azokat együtt vizsgálni.

18. A jelen előzetes döntéshozatali eljárásban írásbeli észrevételeket benyújtó kormányok, a Bizottság és az alapeljárás alperese egyetértenek abban, hogy Anders Holmqvist munkáltatója *nem* tevékenykedett legalább két tagállam területén.

19. Az olasz kormány a Mosbaek-ügyben és az Everson-ügyben hozott ítéletekre hivatkozva a fizetésképtelen vállalkozás által *egy* állammal szemben vállalt kötelezettségek jelentőségére hívta fel a figyelmet. Ezért határokon átnyúló tevékenységről kellően tartós kereskedelmi jelenlét esetén lehet szó egy olyan *másik* tagállamban, amelyhez a vállalkozást bizonyos kapcsolatok fűzik (például a munkavállalói után fizetendő társadalombiztosítási járulék befizetése). Ezt az álláspontot osztja a holland és a görög kormány, a Bizottság, valamint Anders Holmqvist is. Bár más oldalról közelítve, de hasonlóan érvel az Egyesült Királyság is, mivel kizárja azt, hogy a tevékenység több államban történő folytatásáról lenne szó akkor, ha

a munkavállalónak a szerződésből eredő kötelezettségei teljesítése érdekében egyik államból a másikba kell utaznia. Mindannyian egyetértenek továbbá abban, hogy a határokon átnyúló helyzet fennállásának megállapításához nem szükséges állandó telephely létesítése egy másik tagállamban, hanem elegendő egy bizonyos fokú kereskedelmi jelenlét.

20. A svéd kormány és az alapeljárás felperese azon véleményüknek kívánnak hangot adni, miszerint a 80/987 irányelv 8a. cikkének alkalmazhatósága nem feltételezi egy másik tagállambeli állandó képviselet létesítését. A svéd kormány mindazonáltal nem vonultatott fel annak pontosítására szolgáló értelmezési szempontokat, hogy a tevékenységek mikor minősülnek több államban folytatott tevékenységnek, mivel elegendő, ha egy munkavállaló rendszeresen az egyik államban dolgozik. Ezzel párhuzamosan az alapeljárás felperese előadja, hogy ha valaki a munkáltatója részére több tagállamban végez munkát, ésszerű abból kiindulni, hogy a munkavégzés rendszerint ott történik, ahol a legjelentősebb tevékenységet végzik; az alapeljárás szerinti tényállásban ezt a tevékenységet Svédországon kívül végezték.

21. Az első két előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést a Bíróság ítélkezési gyakorlatára, különösen a már említett Mosbaek-ügyben és Everson-ügyben hozott ítéletekre figyelemmel kell vizsgálni, amelyek kijelölik az ügy megoldásához vezető utat, és minden kételyt eloszlatnak a 80/987 irányelv 8a. cikkével kapcsolatosan.

22. A Mosbaek-ügyben hozott ítéletben egy olyan asszony esete volt a vizsgálat tárgya, aki Dániában, Norvégiában, Svédországban, Finnországban és Németországban a Colorgen – az Egyesült Királyságban székhellyel rendelkező angol jog szerinti társaság – kereskedelmi ügynökeként tevékenykedett. A társaság Dániában nem rendelkezett telephellyel, és bejegyezve sem volt. A dán közigazgatással sem adójogi, sem társadalombiztosítási jogi kapcsolatban nem állt. Amikor a Colorgen vagyonának felszámolása iránti eljárás megindult, és dolgozóit elbocsátották, Mosbaek asszony munkavállalóként a dán garanciaalapnál a dán rendelkezések szerint jelentette be illetmény iránti követelését. A garanciaalap azzal az indokkal utasította el a kérelmét, hogy esetében a munkáltató székhelye szerinti állam garanciaintézménye az illetékes. Mosbaek asszony e döntést megtámadva peres útra terelte az ügyet, és a Bíróság előzetes döntése a dán garanciaalap álláspontját igazolta.

23. A Mosbaek-ügyben hozott ítélet három fontos következményét kell kiemelni. Először is, a 80/987 irányelv célkitűzésére hivatkozva annak megállapítására került sor, hogy a rendelkezés értelmének megfelelően annak az államnak a garanciaintézete illetékes, amelynek területén „döntöttek a hitelezők követeléseinek együttes kielégítése iránti eljárás megindításáról, vagy megállapították a munkáltató vállalkozásának vagy üzemének végleges megszűnését”.[13] A felszámolási eljárás megindításának hivatalos elrendelése, különösen egy határokon átnyúló jellemzőket felmutató vállalkozás esetében, egyértelmű utalást ad a 80/987 irányelv által védett jogok érvényesíthetőségének helyére; ehhez hozzá kell még venni a közösségi szempontból

13 – A 8. lábjegyzetben hivatkozott Mosbaek-ügyben hozott ítélet 20. pontja.

jelentős méretű felszámolásokról szóló európai szabályokban foglalt joghatósági előírásokat, amelyek ugyancsak a joghatósággal rendelkező garanciaintézet államához vezetnek. [14]

24. Másodszor, a Mosbaek-ügyben hozott ítélet további szempontokat állított fel arra az esetre, ha a vállalkozás szorosabban kötődik egy másik tagállamhoz, és megerősítette, „hogy a munkavállaló követeléseinek kifizetéséért az a garanciaintézet felel, amely a fizetésképtelenné vált munkáltatótól járulékot szedett be, vagy amelynek legalábbis járulékot kellett volna beszednie". [15] Így nyitva hagyta egy második joghatósági szabályozás lehetőségét, amely a vállalkozások által befizetett *járulékok címzettjének* kilétén alapszik. Ha ezek a járulékok egy brit garanciaintézethez folytak volna be, vagy akár csak oda kellett volna befolyniuk, de ez nem történt meg, mert a vállalkozás egyszerűen nem fizetett, az lenne indokolt, hogy a brit alap teljesítse a munkabér iránti későbbi követeléseket.

25. Harmadszor, a Mosbaek-ügyben hozott ítélet leszögezte, hogy az irányelv „a nemzeti szabályozások közötti szükségtelen átfedés és különösen az olyan tényállások kialakulásának elkerülése érdekében, amelyekben a munkavállaló az irányelv alkalmazását több tagállamban is kezdeményezhetné […] a munkáltató fizetésképtelenségének esetére csak egyetlen tagállam garanciaintézetének felelősségét kívánta megállapítani". [16] Ez arra enged következtetni, hogy a garanciával biztosított követelések kifizetése tekintetében a joghatóság kizárólagos jellegű, mert egyetlen garanciaalap felelős a 80/987 irányelv végrehajtásáért. [17]

26. A Mosbaek-ügyben hozott ítélet alapján végeredményben megállapítható, hogy az a tény, miszerint egy fizetésképtelen vállalkozás képviselője útján egy másik tagállamban tevékenykedett, nem kellőképpen releváns ahhoz, hogy határokon átnyúló kapcsolatot teremtsen. Ez különösen igaz abban az esetben, ha a felszámolási eljárás abban az államban indult meg, amelyben a társaság székhelye található, és ugyanezen

14 – Nyilvánvalóan a fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2000. május 29-i 1346/2000/EK tanácsi rendeletre (HL L 160., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 191. o.) utalok, amelynek a nemzetközi joghatóságról szóló 3. cikke általános szabályként annak a tagállamnak a joghatóságát állapítja meg, „amelynek területén az adós fő érdekeltségei találhatók". Fontos utalni arra, hogy a Mosbaek-ügyben az 1346/2000 rendelet hatálybalépése előtt hoztak ítéletet, amikor több tagállam között különböző kétoldalú nemzetközi megállapodások álltak fenn, ugyanis az Európa Tanács keretében kidolgozott, a felszámolási eljárások egyes nemzetközi vonatkozásairól szóló – Isztambulban 1990. június 5-én aláírásra megnyitott – európai egyezmény soha nem lépett hatályba.

15 – A 8. lábjegyzetben hivatkozott Mosbaek-ügyben hozott ítélet 24. pontja.

16 – A 8. lábjegyzetben hivatkozott Mosbaek-ügyben hozott ítélet 26. pontja.

17 – A görög kormány előadja, hogy a 80/987 irányelv 2002. évi módosítását követően a Mosbaek-ügyben hozott ítélet e vonatkozásban módosult, a 8b. cikk ugyanis elismerte a különböző nemzeti garanciaintézetek közötti joghatóság megosztását az érintett közigazgatási hatóságok közötti információcserén alapuló mechanizmus bevezetésével. Ugyanakkor egy ilyen mélyreható módosítás világosabb és egyértelműbb állásfoglalást kívánna meg a jogalkotótól. Sem a Bizottság által a javaslathoz fűzött indokolásból, sem a Parlamentben lezajlott viták szövegéből, sem pedig a végül elfogadott szöveg preambulumából nem ismerhető fel olyan politikai akarat, amely a megosztott joghatóságon alapuló jövedelemgarancia-modell meghonosítására irányulna.

állam garanciaalapja szedte be a járulékokat, vagy kellett volna beszednie azokat.

27. A Mosbaek-ügyben hozott ítélet azokkal a tényállásokkal foglalkozott, amelyekben nem állt fenn tartós kereskedelmi jelenlét egy másik tagállamban, míg az Everson-ügyben hozott ítélet alapját képező esetben – éppen ellenkezőleg – egy Írországban honos társaságnak az Egyesült Királyságban volt fióktelepe, ahol 200 – a társadalombiztosítási járulékot a brit hatóságoknak fizető – alkalmazottat foglalkoztatott. A Mosbaek-üggyel ellentétben – amelyben „a fizetésképtelenné vált munkáltatónak nem volt telephelye azon tagállam területén, ahol a munkavállaló dolgozott” [18] – az Everson-ügyben „az alapeljárásban érintett munkáltató az Egyesült Királyságban is jelen volt, mivel ott egy Avonmouthban lévő fióktelepen több mint 200 alkalmazottat foglalkoztatott, köztük a felperest is”. [19] E körülmények alapján az ítélet arra az eredményre jutott, hogy a kifizetetlen munkabérek tekintetében illetékes garanciaintézet „annak az államnak az intézete, amelyben a munkavállalók dolgoztak”. [20]

28. Amint azt az Everson-ügyben ismertetett főtanácsnoki indítványomban kifejtettem, egy brit társaság Dániában való – egy bérelt irodára és alkalmazottra korlátozódó – jelenlétét nem lehet egy tekintet alá venni egy olyan fióktelepével, ahol 200 alkalmazottat foglalkoztatnak, és amelyet a tagállamok egyikében azon másik tagállam joga szerint alapított társaság hozott létre, amely tagállamban e társaság székhelye van. [21] Az esetek eltérő megítélése még érthetőbb lesz, ha a munkavállaló helyzetét vizsgáljuk, akit végső soron a 80/987 irányelv védeni kíván.

29. A teleológiai értelmezés a Bíróság által alkalmazott legfontosabb értelmezési szabály. Valamely szabályozás célkitűzései rendelkezéseinek értelmezését szolgálják. A 80/987 irányelv, akárcsak a módosításáról szóló, 2002. évi irányelv egyértelműnek tűnnek e tekintetben, mivel „a több tagállamban tevékenykedő vállalkozások fizetésképtelensége esetében […] a munkavállalók jogainak […] megerősítés[ét] [és a] a munkavállalók jogbiztonságának szavatolása[t]” [22] tűzték ki célul.

30. Ezen előfeltevésre tekintettel, amely a Bíróságot a Mosbaek-ügy és az Everson-ügy eldöntése során is vezérelte, azt javaslom, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre nemleges választ adjon, és az alapeljárás ténybeli körülményeit tekintve az a véleményem, hogy egy olyan

18 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Everson-ügyben hozott ítélet 23. pontja.

19 – Uo., 23. pont.

20 – Uo., 24. pont.

21 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott főtanácsnoki indítvány 23. pontja.

22 – A jogalkotó akaratáról e téren a 2002/74 irányelv (7) preambulumbekezdésének teljes szövege ad felvilágosítást: „A több tagállamban tevékenykedő vállalkozások fizetésképtelensége esetében és a munkavállalók jogainak az Európai Bíróság joggyakorlatával összhangban való megerősítése érdekében a munkavállalók jogbiztonságának szavatolására olyan rendelkezéseket kell hozni, amelyek egyértelműen meghatározzák, hogy melyik intézet felelős ilyen esetekben a követelések kifizetéséért […]”.

fuvarozási vállalkozás, amelynek munkavállalói olyan tagállamokban végzik a ki- és berakodást, ahol e vállalkozás nem rendelkezik állandó kereskedelmi jelenléttel, nem tekinthető a 80/987 irányelv 8a. cikke értelmében vett „legalább két tagállam területén tevékenykedő vállalkozás[nak]”.

31. E vélekedés alátámasztására három nyomós érv hozható fel:

32. Először is, az ítélkezési gyakorlat megerősítette, hogy egy olyan képviseleti tevékenység, amelyet C. Mosbaek folytatott, nem tekinthető „egy másik tagállamban folytatott tevékenységnek”. Erről beszélhetünk ellenben akkor, ha egy másik tagállamban alapított társaság nagy létszámban foglalkoztat alkalmazottakat, mint az Everson-ügyben. E két ítéletre alapozható az a vélekedés, miszerint a Bíróság *állandósságra* berendezkedett kereskedelmi *jelenlétet* követel meg. [23] Amikor a jelenlétről beszélek, akkor ezalatt egy olyan infrastruktúrát értek, amely tárgyi és emberi erőforrásokat is magában foglal. Nem elegendő e tekintetben egy iroda bérlése vagy egy képviselő megbízása, mint a Mosbaek-ügyben. Állandóságon pedig a jelenlét másik tagállam területén történő fenntartására irányuló szilárd akaraton alapuló időbeli stabilitást értem.

33. Másodszor, a Bíróság e szempontnak a szolgáltatásnyújtás és a letelepedés szabadságát érintő ügyekben történő vizsgálatakor ugyanilyen óvatosan járt el. A Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet [24] meghozatala óta a „telephely” fogalma rugalmasabbá vált, mert megállapítást nyert, hogy „[e]gy másik tagállam [vállalkozása], amely állandó jelenlétet tart fenn az adott tagállamban, a Szerződés letelepedési jogra vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alá tartozik akkor is, ha jelenléte nem egy fióktelep vagy ügynökség formájában, hanem egy olyan iroda formájában valósul meg, amelyet [a vállalkozás] saját személyzete vagy egy független, de állandó meghatalmazással rendelkező személy vezet”. [25] A fogalom e kiterjesztése azon esetekre, amelyekben a jelenlét tulajdonképpeni értelemben már nem feltétlenül szükséges, e köztes eset elismerését jelenti, amelyben egy vállalkozás

23 – A *jelenlét* és az *állandóság* fogalma számomra különösen alkalmasnak tűnik arra, hogy a 80/987 irányelv 8a. cikkének alkalmazását eredményező tevékenység jellegét szemléltessék. Így értette ezt a Bizottság is a 2001. évi eredeti módosító javaslatában, amikor a helyzetet egy „kellően tartós kereskedelmi jelenléttel rendelkező munkáltató” helyzeteként fogalmazta meg (a 10. lábjegyzetben hivatkozott javaslat 10. oldala).

24 – A 205/84. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 1986. december 4-én hozott ítélet (EBHT 1986., 3755. o.).

25 – Uo., 21. pont.

anélkül tevékenykedhet egy másik tagállamban, hogy az állandóság merev fogalmából kellene kiindulnunk. [26]

34. Harmadszor, az ítélkezési gyakorlatban felismerhető, hogy az különös figyelmet fordít a jogaikat érvényesítő munkavállalók foglalkoztatási körülményeire is. Ez a fogékonyság a munkabér-garanciákat érintő esetekben válik teljesen nyilvánvalóvá, és nem véletlen, hogy annak a helynek, ahol a társadalombiztosítási járulékokat befizették, vagy ahol a munkavállalók számára ismerős „társadalmi és nyelvi környezet" található, különös figyelmet szenteltek a másik tagállammal való kapcsolat keresése során.

35. A fenti indokok alapján a 80/987 irányelv 8a. cikkét úgy kell értelmezni, hogy egy vállalkozás csak akkor tekinthető egy „legalább két tagállam területén tevékenykedő vállalkozás[nak]", ha egy másik tagállam területén állandó kereskedelmi jelenlétet tart fenn. A határokon átnyúló kapcsolatok fennállásának megítéléséhez az ítélkezési gyakorlat két szempontot javasol: egyrészt a másik tagállamban állandó jelleggel jelen lévő, szükséges emberi és tárgyi infrastruktúrát, másrészt pedig a garanciaintézetnél jogaikat érvényesítő munkavállalók társadalmi és nyelvi kötődését. Mindkét szempont elfordulást jelent a „telephely" ítélkezési gyakorlat szerinti fogalmától, ugyanis nem szabad megfeledkezni a szociális tényezőnek a 80/987 irányelv által előtérbe állított védelméről. Mindazonáltal, mint azt már előrebocsátottam, az ítélkezési gyakorlat fejlődése az EK 43. cikk értelmezése során ennek eszközeként szolgál.

36. A jelen ügyben a telephely közösségi jogi fogalmától való eltávolodást indokoló másik tényező a 2002/74 irányelv által megvalósított reform jogalkotási történetében lelhető fel. A Bizottság javaslatának eredeti szövegtervezetében a jelenlegi 8a. cikk az olyan vállalkozásokra vonatkozott, „amelyek legalább két tagállam területén rendelkeznek *telephellyel*". Később a szövegen változtattak, míg elnyerte jelenlegi formáját, amely azon vállalkozásokra vonatkozik, amelyek e területen *„végeznek tevékenységet"*.

37. Ennélfogva a Jörgen Nilsson Akeri och Spedition AB helyzetét az előbbi szabályok fényében kell vizsgálni. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből megállapítható, hogy a társaság nem rendelkezett egy másik tagállamban lévő állandó kereskedelmi képviselettel, jóllehet tevékenysége az árufuvarozás természetéből fakadóan lényegében hatá-

26 – Lásd a 107/83. sz. Klopp-ügyben 1984. július 12-én hozott ítélet (EBHT 1984., 2971. o.) 19. pontját, a 79/85. sz. Segers-ügyben 1986. július 10-én hozott ítélet (EBHT 1986., 2375. o.) 16. pontját, a 270/83. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 1986. január 28-án hozott ítélet (EBHT 1986., 273. o.) 14. pontját, a 221/85. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 1987. február 12-én hozott ítélet (EBHT 1987., 719. o.) 10. pontját, valamint a C-55/94. sz. Gebhard-ügyben 1995. november 30-án hozott ítéletet (EBHT 1995., I-4165. o.). E fejlődés a C-212/97. sz. Centros-ügyben 1999. március 9-én hozott ítéletben (EBHT 1999., I-1459. o.) érte el tetőfokát. Számomra a „telephely" fogalmának a fizetésképtelenségi eljárásról szóló 1346/2000 rendelet 2. cikkének h) pontja szerinti meghatározása is relevánsnak tűnik: „bármely olyan működési hely, ahol az adós nem átmeneti jellegű gazdasági tevékenységet folytat emberi erőforrással és termékekkel". Ehhez kapcsolódóan Edwards, V., Secondary Establishment of Companies – The Case Law of the Court of Justice, Yearbook of European Law, 18. sz., 1998., és Sánchez Lorenzo, S., Comentario a la sentencia Centros, Anuario de Derecho Internacional Privado, 0. sz., 1145. és azt követő oldalak.

rokon átnyúló volt. Az a körülmény, hogy a vállalkozásnak sem leányvállalata, sem ügynöksége nem volt másik tagállamban, az érintett munkavállaló foglalkoztatásának körülményeivel együtt, amely körülmények A. Holmqvist esetében gazdaságilag és szociálisan Svédország területéhez kötődnek, a jelen ügyben arra engednek következtetni, hogy itt nem a 80/987 irányelv 8a. cikke értelmében vett „legalább két tagállam területén tevékenykedő vállalkozás[ról]" van szó.

38. Mindezen érvekre tekintettel nyilvánvalónak tűnik, hogy az A. Holmqvistot megillető bérköveteléseket a svéd garanciaintézetnél kell érvényesíteni.

39. Ezzel a Lunds tingsrätt első két kérdésére, de összességében magára az előzetes döntéshozatal iránti kérelemre is választ kaptunk. A harmadik és a negyedik kérdést csak akkor kellene megvizsgálni, ha az előzőekre adott válaszok az eljárást más irányba terelték volna. Arra a lehetőségre tekintettel azonban, hogy a Bíróság a javaslatomat nem fogadja el, megvizsgálom a svéd bíróság utolsó két kérdését is.

VI – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésről

40. A Lunds tingsrätt azon eredmény esetére, miszerint az alapeljárásban érintett vállalkozás a 80/987 irányelv 8a. cikke értelmében több tagállamban végzett tevékenységet, az érintett garanciaintézetek illetékessége meghatározásának szempontjait szeretné megtudni. Ugyanis, bár az irányelv csak annak a tagállamnak az intézetére vonatkozik, „amelynek területén az érintett munkavállalók rendszerint dolgoztak vagy dolgoznak", a Lunds tingsrätt e fogalom pontosabb meghatározását kéri a Bíróságtól.

41. Az Egyesült Királyság Kormánya és az olasz kormány úgy véli, hogy bár az irányelvbe nem vették fel kifejezetten e meghatározást, az azonban visszatükröződik az Everson-ügyben hozott ítéletben, amely a következőket állapítja meg: „Amennyiben a munkáltató […] különböző tagállamokban több fióktelepet tart fenn, úgy az illetékes garanciaintézet az irányelv szociális célját szem előtt tartva a munkavállaló munkavégzésének helye mint kiegészítő szempont alapján határozható meg. A legtöbb esetben ugyanis ez felel meg a munkavállaló által megszokott társadalmi és nyelvi környezetnek."

42. E kormányok kiemelik az Everson-ügyben hozott ítélet utóbb említett bekezdését, és elismerik, hogy az illetékes garanciaintézet meghatározása során inkább

a munkavállaló, mint a munkáltató szociális és munkajogi helyzete a lényeges szempont.

43. A holland kormány hasonló álláspontot képvisel, még ha más alapon is. A bírósági joghatóságra vonatkozó közösségi jogi rendelkezések vizsgálata arra indítja, hogy a munkavállalók védelmével összhangban olyan álláspontra helyezkedjen, amely a munkavállalók kötelezettségei tényleges teljesítésének helyét veszi alapul, amennyiben e hely a munkavállalók közvetlen munkakörnyezetének tekintendő.

44. Az alapeljárás felperesének javaslata szerint azt a helyet kell választani, ahol a munkavállaló munkakötelezettségeinek jelentős részét teljesíti. Jelen esetben e kötelezettségeket a munkavállaló Svédország területén kívül teljesítette; az alapeljárás felperesének mindazonáltal nincs alternatív javaslata annak megoldására, hogy A. Holmqvist miként tudná követelését egyetlen intézetnél érvényesíteni.

45. A svéd kormány ellenben amellett érvel, hogy a választ az irányelv célkitűzésével összhangban a munkavállalók védelmét kell előnyben részesítenie, és a munkavállaló lakóhelyének tagállama szerinti intézetet javasolja illetékes intézetként meghatározni.

46. A. Holmqvist a svéd garanciaintézet illetékessége mellett érvel, mert minden kiküldetése Svédországban kezdődött, és ott is végződött, a társaság kizárólag Svédországban végezte tevékenységét, a munkavállaló munkabérét Svédországban fizették, és illetményéből levonták a svéd kincstárnak befizetendő összegeket.

47. A Bizottság az első két kérdésre adandó – általa helyesnek tartott – nemleges válasszal összhangban nem foglalt állást az utolsó két kérdésben.

48. Amint azt már említettem, a Bíróság a 80/987 irányelvvel kapcsolatban minden egyes szempontot felsorolt arra vonatkozóan, hogy egy vállalkozás mikor tevékenykedik több tagállam területén. A kérdést előterjesztő bíróság harmadik kérdésének megközelítésénél erre az ítélkezési gyakorlatra hivatkozom.

49. Az Everson-ügyben hozott ítélet fontos vizsgálati szempontokat ad. Már említettem ennek 22. pontját, amely a munkavállaló tevékenységének helyét ismerte el kapcsolóelemként. Mindazonáltal ki kell emelni, hogy ehhez a Bíróság ugyanebben a pontban hozzáfűzi, hogy ez a hely *„a legtöbb esetben* az általa megszokott társadalmi és nyelvi környe-

zetnek" felel meg.[27] Azért emelem ki e fordulatot, mert világossá teszi, hogy a Bíróság elismerte annak lehetőségét, hogy az illetékesség megállapítása során más kapcsolóelemek is számításba jönnek.

50. E szabályok kidolgozásához pontosan meg kell vizsgálni a nemzetközi joghatóságról szóló, jelenleg hatályos közösségi jogi rendelkezéseket is.[28] Nyilvánvalóan nem az ítélkezési gyakorlatot érintő problémáról van szó, mivel a szóban forgó kétségek egy közigazgatási jellegű hatósággal kapcsolatban merülnek fel. Tekintettel azonban arra, hogy a munkajog területén vannak olyan rendelkezések, amelyek a munkaszerződéseket érintő jogvitáknál kifejezetten a joghatóság meghatározására irányulnak, e rendelkezésekből kiindulva kell a vizsgálódást megkezdeni.

51. A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 44/2001/EK tanácsi rendelet[29] a 19. cikkben az egyéni munkaszerződések tekintetében különös joghatóságot állapít meg. A munkavállalók védelmének a 80/987 irányelv alapjául szolgáló célkitűzésére tekintettel e szabály megteremti annak lehetőségét, hogy a „valamely tagállamban lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező munkaadó […] annak a tagállamnak a bíróságai előtt [legyen perelhető], ahol lakóhellyel vagy székhellyel rendelkezik", vagy választás szerint más tagállamban. Ily módon bevezetésre kerül a *forum loci laboris,* amelyet azonban két másik egészít ki: „a munkavállaló szokásos […] munkavégzési helyének [bírósága]", vagy „amennyiben a munkavállaló egyik államban sem végez […] rendszeresen munkát, annak a helynek a [bírósága] […], ahol a telephely, amely a munkavállalót foglalkoztatta, található vagy található volt".[30]

52. A 80/987 irányelv 8a. cikkével ellentétben, amely csupán egyetlen joghatósági okot tartalmaz, a 44/2001 rendelet a választási lehetőségek széles skáláját nyitotta meg, de minden esetben a gyengébb fél – ebben az esetben a munkavállaló – helyzetének védelmét szem előtt tartva.[31]

53. Ugyanezen törekvés az alapja a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló 96/71/EK

27 – Kiemelés tőlem.

28 – Ezt a nézetet osztotta a holland kormány és A. Holmqvist is.

29 – A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2000. december 22-i tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.).

30 – Lásd erről Polak, M. V., Jurisdiction and Choice-of-Law Aspects of Employment Contracts, in Meeusen, J., Pertegás, M. és Straetmans, G. (szerk.), *Enforcement of International Contracts in the European Union. Convergence and divergence between Brussels I and Rome I,* Intersentia, Antwerpen-Oxford-New York, 2004., 326–331. o.

31 – Ezt a rendelet (13) preambulumbekezdése is megerősíti: „A […] munkaszerződésekkel kapcsolatban a gyengébb felet az érdekeinek megfelelő, az általános szabályoknál kedvezőbb joghatósági szabályokkal kell védelemben részesíteni." E kapcsolat értelme, mint ahogyan azt Virgós Soriano, M., és Garcimartín Alférez, F. J., Derecho procesal civil internacional, 2. kiadás, Civitas, Madrid, 2007., 133. o., kifejti, lényegében abban áll, hogy annak a helynek a bírósága, ahol a munkavállaló tevékenységét végzi, alapvetően egy, a munkavállalóhoz közeli bíróság joghatóságát jelenti, és így a jogvédelemhez való hozzáférésének költségeit csökkenti. Jelentős még az a körülmény is, hogy a 44/2001 rendelet – elődjével, a Brüsszeli Egyezménnyel szemben – a munkaszerződések nemzetközi joga sajátosságai szabályozásának önálló szakaszt szentel.

európai parlamenti és tanácsi irányelvnek [32] is, amelynek 6. cikke szerint a munkavállaló bírósági eljárást kezdeményezhet „abban a tagállamban, amelynek a területén […] kiküldetésben tartózkodik, anélkül, hogy ez érintené adott esetben a […] nemzetközi egyezmények alapján fennálló jogát, hogy egy másik államban indítson pert". Ez az utalás annak szükségességét tükrözi, hogy a munkavállaló a számára legmegfelelőbb környezetben fordulhasson bírósághoz. Végső soron arról van szó, hogy a joghatósággal rendelkező bíróság a felpereshez közelebb kerüljön. [33]

54. Az alkalmazandó jogra vonatkozó rendelkezéseket röviden áttekintve meglepően hasonló eszközökhöz jutunk. A 44/2001 rendelethez hasonlóan a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló Római Egyezmény [34] 6. cikke egy vagylagos kollíziós szabályt tartalmaz, amely szerint a szerződő felek jogválasztása hiányában a munkaszerződésre azon ország joga az irányadó, ahol a munkavállaló rendszerint a munkáját végzi. Amennyiben egyik államban sincs tartósan jelen, úgy, „ha a munkavállaló munkáját rendszerint nem ugyanazon országban végzi, úgy az azon telephely szerinti ország joga [az irányadó], ahol a munkavállalót alkalmazták, kivéve, amennyiben a körülmények összessége arra utal, hogy a szerződés egy másik országgal szorosabb kapcsolatban áll, amely esetben a szerződésre e másik ország joga az irányadó." [35]

55. Mint azt már korábban felvázoltam, a munkaszerződés vonatkozásában különös joghatósági és kollíziós normákat tartalmazó szabályok a kapcsolódási pontok és a munkavállaló védelme közötti egyensúlyra törekszenek, amiért is különböző választási lehetőségeket nyitnak meg, jóllehet egy és ugyanazon céllal, amely cél abban áll, hogy a munkavállaló számára biztosítsák, hogy jogi és személyes helyzetéhez közel álló jogrendre hivatkozva fordulhasson bírósághoz. Talán kifejezőbbnek tűnhet a Római Egyezmény 6. cikkének szóhasználata, amikor egy olyan munkaszerződést említ, amely egy másik országgal „szorosabb kapcsolatban" áll. [36] Ezen államterülethez fűződő kötelékek kiindulási pontként szolgálnak a munkavállaló számára jogvédelmet nyújtó környezet keresése során.

32 – 1996. december 16-i irányelv (HL 1997. L 18., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 431. o.).

33 – Sánchez Lorenzo, S., és Fernández Rozas, J. C., *Derecho Internacional Privado*, 3. kiadás, Civitas, Madrid, 480–481. o., kiemeli ezen irányelv és a közösségi jog joghatóságra vonatkozó egyéb rendelkezéseinek közös célját.

34 – A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló Római Egyezmény (HL L 266., 1. o.; magyar nyelven: HL C 169., 2005.7.8., 10. o.). 1980. június 19-én nyitották meg aláírásra.

35 – Meg kell jegyezni, hogy a Bizottság által kidolgozott, a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló rendeletre (Róma I.) vonatkozó javaslat, amelyet jelenleg a Parlamentben vitatnak meg, a Római Egyezményhez igazodik, hogy „megfeleljen a Bíróság ítélkezési gyakorlatának […] és a munkavégzés szokásos helye fogalma tág értelmezésének" (a Bizottság javaslata COM[2005] 650., 7. o.). A szöveg módosításának összefüggéseit és lehetséges következményeit vizsgálja Venturi, P., Alcune osservazioni sui contratti individuali di lavoro nella proposta di regolamento 'Roma I' in Franzina, P. (szerk.), *La legge applicabile ai contratti nella proposta di regolamento 'Roma I'*, CEDAM, Milánó, 2006., 65–74. o. A 6. cikk értelmezéséről a nemzeti ítélkezési gyakorlat fényében Plender, R. és Wilderspin, M., *The European Contracts Convention. The Rome Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations*, 3. kiadás, Sweet & Maxwell, London, 2008., 169–171. o.

36 – A Római Egyezmény 6. cikkének értelmezésére a Bíróságnak még nem volt alkalma, mert, mint az ismeretes, 17 évvel a hatálybalépése után még egyetlen előzetes döntéshozatali eljárást sem kezdeményeztek vele kapcsolatban.

56. A Bíróság az e rendelkezéseket értelmező ítélkezési gyakorlatában, pontosabban a 44/2001 rendelethez (korábbi változataként egyezményhez) kapcsolódó ítélkezési gyakorlatban, ismételten kifejti, hogy akkor, ha egy munkavállaló különböző államok területén dolgozik, a „munkavégzés szokásos helye" az, amelyhez a jogvita a legfontosabb kapcsolóelemmel kötődik. [37] A Mulox IBC ügyben [38] egy londoni székhelyű vállalkozás nemzetközi marketingért felelős igazgatója, aki Németországban, Belgiumban, Hollandiában és a skandináv országokban végzett kereskedelmi tevékenységet, irodáját lakóhelyén, Aix-les-Bains-ben (Franciaország) rendezte be. Egy meghatározott időponttól kezdve nagyrészt Franciaországban végezte munkáját. Annak megállapításakor, hogy hol volt a munkavégzés szokásos helye, a Bíróság figyelemmel volt arra, hogy „a munkavállaló a rábízott munkát egy szerződő államban található irodában végezte, ahol a munkavállaló létrehozta székhelyét, ahonnan kiindulva munkáját végezte, és ahová minden üzleti útját követően visszatért". [39]

57. A fentiekből következően egy olyan munkajogi kapcsolatban, amelyben a munkavállaló jogainak érvényesítésére alkalmas joghatóságot vitatják, elkerülhetetlen a tényállás vizsgálata és a munkavállaló jogi és személyes helyzetének értékelése. E feltételek mellett a környezet, amellyel a munkavállalónak a legszorosabb kapcsolata van, a legigazságosabb kapcsolóelvet jelenti. [40]

58. Továbbá, ha e gondolatokat kiterjesztjük a 80/987 irányelvre is, különös nyomatékkal kell hangsúlyozni, hogy a 80/987 irányelv 8a. cikke a vagylagos megoldásokat kínáló illetékességi és kollíziós normákkal ellentétben csak egyetlen joghatósági okot tartalmaz. A görög kormány álláspontja szerint ez nem kizárólagos illetékességet jelent, a Mosbaek-ügyben hozott ítélet azonban ennek az ellenkezőjét állapította meg.

59. Ilyen körülmények között hajlok egy azon hely javára szóló vélelemben megnyilvánuló, szilárd alapokon nyugvó szempont elfogadására, ahol a munkavállaló rendszerint dolgozik. Álláspontom szerint az a hely

37 – Lásd erről Marchal Escalona, N., Lugar en el que el trabajador desempeña habitualmente su trabajo: ayer, hoy y mañana, *La Ley*, 5986. sz., 2004.

38 – A Bíróságnak a C-125/92. sz. Mulox IBC ügyben 1993. július 13-án hozott ítélete (EBHT 1993., I-4075. o.).

39 – Uo., 25. pont.

40 – Ez a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, összességében és különösen a Mulox IBC ügyben hozott ítéletből, de a 133/81. sz. Ivenel-ügyben 1982. május 26-án hozott ítélet (EBHT 1982., 1891. o.) 14. és 16. pontjából, a C-383/95. sz. Rutten-ügyben 1997. január 9-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-57. o.) 17. pontjából és a C-437/00. sz. Pugliese-ügyben 2003. április 10-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-3573. o.) 18. pontjából is. Nemrégiben Poiares Maduro főtanácsnok védte meg a 44/2001 rendelet munkajogi rendelkezéseinek védelmi jellegét elődjével, az Egyezménnyel szemben: „ráadásul, a 44/2001 rendelet alkotói egy olyan külön szakaszt akartak létrehozni, amely kifejezetten a munkaszerződésekkel kapcsolatban alkalmazandó joghatóságra vonatkozik, mivel úgy vélték, hogy »a gyengébb felet az érdekeinek megfelelő, az általános szabályoknál kedvezőbb joghatósági szabályokkal kell védelemben részesíteni«. E körülmények között meglepő volna, ha a szóban forgó jogalkotók a 44/2001 rendelet elfogadásakor vissza akarták volna vonni e rendelet hatálybalépése előtt, a Brüsszeli egyezmény keretében a munkavállalók számára biztosított előnyösebb szabályokat." (A C-462/06. sz. Glaxosmithkline-ügyben [EBHT 2008., I-3965. o.] 2008. január 17-én ismertetett főtanácsnoki indítvány 21. pontja.)

tükrözi leginkább a munkavállaló jogi és társadalmi valóságát, ahol az esetleges bérkövetelés fedezetére szolgáló társadalombiztosítási járulékokat levonják.

60. Ez a vélelem azonban megdönthető, és szükség van egy különleges esetekre vonatkozó olyan szabályozásra is, amely a Római Egyezmény 6. cikkének és az Everson-ügyben ismertetett főtanácsnoki indítványomban kialakított álláspontomnak a sorába illeszkedve a rendszernek bizonyos fokú rugalmasságot kölcsönöz: „jobb híján" azon tagállam hatóságának az illetékessége lenne megállapítandó, amelyben a munkavállaló által „megszokott társadalmi és nyelvi környezet" található.

61. A jelen ügyben el lehetett volna kerülni a „jobb híján"-záradék alkalmazását, mivel az alapeljárásban érintett vállalkozás anélkül fizette Svédországban a járulékokat A. Holmqvist után, hogy a munkavállalónak elismerhető társadalmi vagy nyelvi kapcsolata lenne az Unió bármely más olyan államával, amelyen alkalomadtán a munkáltatója számára végzett fuvarozás során átutazott (konkrétan: Olaszország, Ausztria és Németország).

62. Ezért a Lunds tingsrätt kérdésére azt a választ kell adni, hogy annak a helynek a meghatározásakor, ahol a munkavállaló rendszerint dolgozik, a 80/987 irányelv 8a. cikke szerint azt az országot kell alapul venni, amelyben a munkáltató a ténylegesen felmerülő társadalombiztosítási járulékot fizette, hacsak a munkavállalónak nem áll fenn kivételesen az Unió másik tagállamához fűződő társadalmi vagy nyelvi kötődése.

VII – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésről

63. A nemzeti bíróság végezetül azt kívánja megtudni, hogy a 80/987 irányelv 8a. cikke közvetlen hatállyal rendelkezik-e.

64. A fent tett megállapításokkal összhangban ez a kérdés csak abban az esetben vizsgálható, ha Svédország kötelezettségszegése állapítható meg.

65. Az irányelv 8a. cikkét a Lönegarantilag 2a. §-a ültette át, így azt a közösségi jog fényében kell értelmezni.[41] Az említett nemzeti rendelkezés (2) bekezdése szerint:

41 – A 222/84. sz. Johnston-ügyben 1986. május 15-én hozott ítélet (EBHT 1986., 1651. o.) 26. pontja és a 157/86. sz., Murphy és társai ügyben 1988. február 4-én hozott ítélet (EBHT 1988., 673. o.) 11. pontja. Jans, J. H., de Lange, R., Prechal, S., és Widdershoven, R. J. G. M., *Europeanisation of Public Law*, European Law Publishing, Groningen, 2007., 106. és 107. o.), nézete szerint az ítélkezési gyakorlat egyértelműen az irányelvvel összhangban álló értelmezés elvét részesíti előnyben a közvetlen hatály alkalmazása előtt.

„Ha a munkáltató fizetésképtelenségét Svédországban állapítják meg, ám a munkavállaló munkáját a munkáltató részére főként egy EU- vagy EGT-tagállamban végzi vagy végezte, a garancia alapján kifizetés nem teljesíthető.” Ez a rendelkezés lényegében negatívan szabályozza azt, amit az irányelv pozitív formában juttat kifejezésre. Amikor a svéd jogalkotó egy „főként egy másik […] országban” végzett munkára hivatkozik, azt úgy kell érteni, hogy egy olyan fordulatot használ, amely egyenértékű az irányelv 8a. cikkében szereplő, egy másik tagállamban történő „szokásos munkavégzés” kifejezéssel.

66. Következésképpen, amennyiben a svéd szabályozás az irányelvvel összhangban értelmezhető, úgy mellőzhető az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés behatóbb vizsgálata.

VIII – Végkövetkeztetések

67. A fentiek alapján azt javasolom a Bíróságnak, hogy a Lunds tingsrätt kérdéseit a következőképpen válaszolja meg:

1. A 2002/74/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i 80/987/EGK tanácsi irányelv 8a. cikkét úgy kell értelmezni, hogy egy vállalkozásnak nem szükséges fiókteleppel vagy telephellyel rendelkeznie ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, mint amely legalább két tagállam területén tevékenykedik.

2. Annak a megítéléséhez, hogy egy vállalkozás több tagállamban tevékenykedik-e, két szempontot kell figyelembe venni: egyrészt az állandó jelleggel egy másik tagállamba telepített elengedhetetlen tárgyi és személyi infrastruktúrát, másrészt a követelésüket a garanciaintézetnél érvényesíteni kívánó munkavállalók társadalmi és nyelvi kötődését.

3. A hely, ahol a munkavállaló szokásosan dolgozik, az a hely, ahol az esetleges bérkövetelés fedezetére szolgáló társadalombiztosítási járulékokat levonják, hacsak a munkavállalónak nem áll fenn kivételesen az Unió más tagállamához fűződő társadalmi vagy nyelvi kötődése.